

Драматизм конфлікту, емоційна загостреність новели В. Стефаника «Камінний хрест»

За жанровими ознаками «Камінний хрест» — оповідання, але за аналогією до багатьох інших творів письменника його вважають новелою. Сам автор назвав свій твір «студією» (художнім дослідженням внутрішнього світу селянина).

Тема — масова еміграція галицького селянства в Америку наприкінці XIX – на початку XX століття.

Основні ідеї — нерозривна єдність селянина з рідною землею; розкриття основних причин, що змушували селян Галичини емігрувати.

Важливими в тексті є діалектизми, які представляють покутський говір, що має свої, властиві лише йому характерні риси. У фонетиці, лексиці, морфології покутських діалектизмів знайшло своє відображення життя галицького селянства.

Конфлікт розгортається не тільки як зовнішня драма, а і як внутрішня. Драма для Івана Дідуха — не його важка праця, а загроза залишитися без цієї праці. За кордоном селянин-українець не лише відірваний від звичної праці на батьківщині, але й закинений на чужу землю, де він не є господарем. І хоч як було важко працювати Івану Дідуху, але ця праця була сенсом його життя, це був своєрідний двобій з горбом, який пручався, опирався, але «мусив родити хліб»: «Чим старівся, тим тяжче було йому, полomanому, сходити з горба. — Такий песій горб, що стрімголов у долину тручєє! Не раз, як заходяче сонце застало Івана наверху, то несло його тінь із горбом разом далеко на ниви. По тих нивах залягла тінь Іванова, як велетня, схилоного в поясі. Іван тоді показував пальцем на свою тінь і говорив горбові: – Ото-с ні, небоже, зібгав у дугу! Але доки ні ноги носе, то мус родити хліб!»

На своїй землі Іван Дідух є господарем власної долі. Земля для Івана Дідуха — це родюче поле, біль, горб, праця, любов, упевненість, щастя, засіб для існування, батьківщина.

Герой має прізвище Переломаний, що свідчить про важку людську працю, приречений, «нагнутий до землі».

В. Стефаник уникає прямих описів, не подає чіткого портрета Івана Дідуха, зображує героя в зіставленні з конем: «Коня запрягав у підруку, сам себе в борозну; на коня мав ремінну шлею і нашильник, а на себе

Іван накладав малу мотузяну шлею, — пише В. Стефаник. — Нашильника не потребував, бо лівою рукою спирав, може, ліпше, як нашильником».

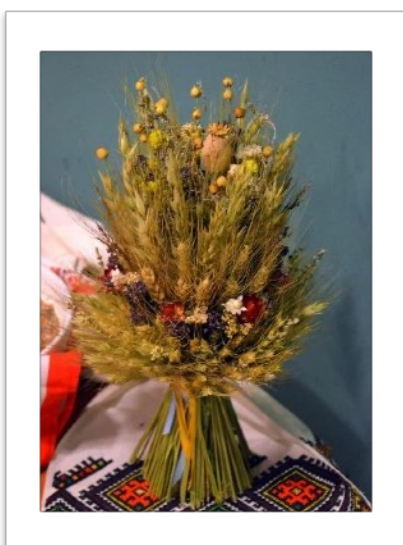
Шлея - широка смуга, сплетена з мотузків або вирізана з ременю і прив'язана за допомогою якої запрягають коней.

Нашильник - широкий ремінь або ланцюг.

Текст новели наповнений символами.

Символ — це слово або предмет, що умовно виражає сутність якогось явища.

Важливим є прізвище головного героя.

Дідух — обрядовий сніп, символ урожаю, достатку, це звичаї предків. У тексті символізує останній сніп з роду Дідухів, сніп, що не дочекався Різдва — опинився поза обрядами, традиціями, без яких приречений на загибель.

Саме з уст Івана дізнаємося, що він *«собі на своїм горбі хресток камінний поклав. Гірко-м го віз і гірко-м наверх вісаджував, але-м поклав. Такий тяжкий, що горб го не скине, мусить го на собі тримати так, як мене тримав»*.

Кадр з фільму «Камінний хрест», 1968 р., реж. Л.Осика

Камінний хрест постає символом важкого, нужденного життя людей. Герой поставив собі хрест, бо далека невідома земля здається йому могилою. Дідуху легшає, коли він ставить його, адже це не лише пам'ять про нього та дружину, але й частинка їхньої душі. Це тяжка праця, печаль, страждання, відчай, чужина як могила, страдницька доля селянина. Це пам'ятник не одній родині, а всім емігрантам, які виїхали в чужі краї шукати кращої долі.

Образ горба — важка праця, марність намагань, рідна земля, безвихідь.

Хата перетворюється на знак душевного стану родини. Це символ родини, життя, захист.

Образ пісні — сум, печаль, надриг, спогад про молодість, плач.

Танець Івана й Катерини — розпач прощання з рідною землею, крик душі, передчуття розлуки навіки.

Трагедія Івана Дідуха — це трагедія всього краю, що несе камінний хрест нестатків і відчаю. Але головний персонаж знає: чужа земля — «далека могила», це — невідомість і нова біда. Немає іншої ради — треба творити щастя на своїй прабатьківській землі.

Рекомендована література

1. Євшан М. Василь Стефаник / М. Євшан // Критика. Літературознавство. Естетика. К. : Основи, 1998. С. 213–219
2. Процюк С. Троянда ритуального болю: роман про Василя / С. Процюк. К. : ВЦ «Академія», 2010. 184 с.